

การศึกษาศิลปะการแสดงโนราเพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในที่อยู่อาศัย
ศิริรามา จุลนวล^{1*}

The Study of Nora Performance for Home Furnishing Design
Sirumpa Chulnau^{1*}

^{1*} สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1*} Master of Education Program in Product Design, Department of Product Design Graduate School, Silpakorn University

*Corresponding author, E-mail address: pookan_cha@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในที่อยู่อาศัยเพื่อสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของโนรา ศิลปะการแสดงของภาคใต้ โดยเป็นการศึกษาองค์ประกอบของโนราในด้านต่างๆ เพื่อนำเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและเป็นการถ่ายทอดอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กันไปโดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างตัวแทนของคณะโนราในด้านเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นโนรา และกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญและทดสอบความพึงพอใจจากกลุ่มผู้บริโภคซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า (T-test) จากการดำเนินการวิจัยพบว่าเอกลักษณ์ที่สามารถรับรู้ได้ชัดเจนที่สุดคือด้านเครื่องแต่งกายของโนรา และออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับตกแต่งห้องรับแขกตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จึงนำมาสู่แนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างบรรยากาศให้ห้องรับแขกประกอบด้วยชุดโคมไฟ สツール และหมอนอิง โดยให้ชุดผลิตภัณฑ์รู้สึกน่าครีธา มีความสง่างาม มั่นคง ตามอารมณ์ความรู้สึกของโนรา ผลความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 1 ในระดับความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D.=0.51) และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 2 ในระดับความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.19 (S.D.=0.50) จากการทดสอบ t-test พบว่าเกณฑ์การประเมินคุณค่าและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยรูปแบบที่ 2 มีคะแนนมากกว่ารูปแบบที่ 1 ซึ่งรูปแบบที่ 2 สามารถสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของโนราได้ชัดเจน

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในที่อยู่อาศัยโนรา

ABSTRACT

This research had objectives of designing home furnishing design that reflects Nora identity, a southern performance art. This was a study of Nora's elements in various aspects in order to apply prominent characteristics in the design, and to pass on identity of cultural heritage to home furnishing design product. The research was conduct as both qualitative research and quantitative research in parallel using questionnaire and interview questions for a group of specialists/experts in Nora. Target group is relating to home furnishing application. Product design was evaluated by specialists. Satisfaction of a group of consumers was tested by analyzing data using percentage, average, standard deviation, and T-test. The research showed the identity that was the most perceptive was Nora's costume. Therefore, home furnishing product in the living room based on target group's requirement led to a concept of designing product to create atmosphere in the living room that consists of a set of lamp, stool

and cushion by making the set of product looks sublime, dignified, and firm according to Nora's temperament. Consumer's satisfaction towards product design #1 was high with the average of 4.10 (S.D.=0.51). And, consumer's satisfaction towards product design #2 was high with the average of 4.19 (S.D.=0.50). T-test showed criteria for evaluation and product design #1 and #2 were significantly different at the 0.05 significant level. Design #2 had higher score than design #1, which the design #2 clearly reflected Nora's identity.

KEY WORDS: HOME FURNISHING DESIGN NORA

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

การแสดงมโนราห์ หรือ โนราเป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมาก เป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวไทยในภาคใต้ที่มีการสืบทอดต่อกันมายาวนาน การละเล่นมีทั้งการร้อง การรำที่มีเอกลักษณ์แข็งแรงแต่แฝงด้วยความอ่อนช้อยงดงาม การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ โดดเด่น สีสันฉูดฉาดด้วยลวดลายเฉพาะของเครื่องประดับ และความพลิ้วไหวของชายลูกปัดที่เกิดจากท่วงท่าการรำร่า สอดคล้องกับจังหวะดนตรีที่สนุกสนาน เร้าใจ ตื่นเต้น คำร้องที่กระชับรวบรัด ทำให้เป็นที่ประทับใจแก่ผู้ชมเสมอ การแสดงมโนราห์มีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิง นิยมจัดในโอกาสพิเศษ เช่น การเฉลิมฉลอง งานสำคัญทางประเพณีทางภาคใต้ งานประจำจังหวัด พิธีไหว้ครูของมโนราห์ หรือเกี่ยวข้องในพิธีกรรมคติความเชื่อ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป มีการแสดงดนตรี ภาพยนตร์ สื่อต่าง ๆ ทำให้การแสดงนี้ได้รับความสนใจน้อยลง และรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไปแม้แต่การแสดงพื้นเมืองก็เริ่มถูกลืมเลือนหาชมได้ยากขึ้นทุกวัน หรือแค่โอกาสสำคัญ ๆ เท่านั้น

ภาพ 1 ศิลปะการแสดงมโนราห์
ที่มา : สุธิวงศ์ 2550

ในการออกแบบสร้างสรรค์ที่เน้นเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมคือจุดสร้างความแตกต่าง การใส่จุดเด่นของวัฒนธรรมประจำชาติในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ นอกจากจะทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางรูปลักษณ์ที่แตกต่างแล้ว ยังเพิ่มมิติคุณค่าทางวัฒนธรรมและความหมายให้กับผลงานทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกทางความคิดที่มีต่อสินค้านั้น ๆ แตกต่างกันไป (วัชรินทร์, 2548: 104) การนำทุนท้องถิ่นทางศิลปวัฒนธรรม เช่น ศิลปะการแสดง ประเพณี สถาปัตยกรรม จิตรกรรม เป็นต้น มาออกแบบสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ ในการประยุกต์ใช้ต้นทุนความคิดเหล่านี้สามารถสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์แต่ละท้องถิ่น

ผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในที่อยู่อาศัยมีอิทธิพลต่อที่อยู่อาศัย ไม่ว่าจะเป็นบ้าน คอนโดมิเนียม ทาวน์เฮ้าส์ อพาร์ทเมนต์ ซึ่งการตกแต่งบ้านมีผลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของมนุษย์ โดยทั่ว ๆ ไปการตกแต่งจะคำนึงถึงวัตถุประสงค์หลัก สองประการคือเพื่อตอบสนองทางร่างกายในด้านความสะดวกสบายต่อสรีระของมนุษย์และประโยชน์การใช้สอยและเพื่อตอบสนองทางด้านจิตใจเพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายและความสวยงาม (วรพงศ์, 2535: 65) และในปัจจุบันตลาดของสินค้าดังกล่าวต่างก็ได้รับความนิยมและความต้องการเป็นจำนวนมากตลาดสินค้าของแต่งบ้านเติบโตอย่างต่อเนื่องจากตลาดอสังหาริมทรัพย์ที่โตก้าวกระโดดทั้งในตลาดกรุงเทพฯ ต่างจังหวัดและต่างประเทศ กำลังซื้อของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น มีความต้องการสินค้าเพื่อ

ตอบสนองไลฟ์สไตล์ของตนเองมากขึ้น โดยให้ความสำคัญทางด้านคุณค่าของสินค้าเพิ่มขึ้นด้วย ประกอบกับในปี 2558 กลุ่มประเทศอาเซียนจะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งจะช่วยให้สินค้าของไทยมีศักยภาพและโอกาสในการขยายตลาดไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนเพิ่มสูงขึ้น ผลผลิตของตกแต่งบ้านจากทุกภาคของไทย เป็นที่นิยมค่อนข้างสูงในกลุ่มชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในเมืองไทย นอกจากนี้ยังมีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศโดยมีสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เป็นตลาดส่งออกหลักคิดเป็นสัดส่วนเกือบร้อยละ 70 โดยอาศัยจุดเด่นที่สำคัญคือ การเป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์แสดงภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นของประเทศ รวมถึงชิ้นงานที่ผลิตออกมาก็มีความประณีตสวยงาม (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2555)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นการนำเอกลักษณ์ของศิลปะการแสดงโนราที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ นำมาเป็นแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีความร่วมสมัยและเหมาะสมกับการตกแต่งที่พักอาศัยและความต้องการของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันตลาดของสินค้าดังกล่าวต่างก็ได้รับความนิยมและความต้องการเป็นจำนวนมาก ผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยต้องการถ่ายทอด อัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยเพื่อเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรมแก่ผู้บริโภคและเป็นส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้ให้คงงามและทรงคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในสำหรับที่อยู่อาศัยที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของศิลปะการแสดงโนรา

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาศิลปะการแสดงโนราเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยศึกษาองค์ประกอบของโนราได้แก่ เครื่องแต่งกาย ท่ารำ จังหวะทำนอง และพิธีกรรมความเชื่อ เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. เนื้อหาของการศึกษา

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

ประชากร

1. ตัวแทนของคณะโนรา ในพื้นที่ จ.สุราษฎร์ธานี
2. กลุ่มประชากรที่สนใจผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านใน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มประชากรตัวอย่าง

1. ตัวแทนของคณะโนราจำนวน 30 คน ในพื้นที่ อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
2. ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านภายในคริสตัล ดีไซน์ เซ็นเตอร์ (CRYSTAL DESIGN CENTER) เขตบาง

กะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

ได้แก่ หนังสือ เอกสาร บทความ สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องที่ศึกษา ได้แก่องค์ประกอบของโนรา การแต่งกาย ท่ารำ จังหวะทำนอง และพิธีกรรมความเชื่อ เพื่อนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ และศึกษาเรื่องผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยและผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่มีแนวคิดเชิงวัฒนธรรม

2. ด้านการออกแบบ

ออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งที่อยู่อาศัยที่สะท้อนถึงศิลปะการแสดงโนรา จำนวน 1 ชุด

ขั้นตอนการศึกษา

1. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้

1.1 ตัวแทนของคณะโนราจำนวน 30 คน ในพื้นที่ อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

1.2 ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านภายในคริสตัล ดีไซน์ เซ็นเตอร์ (CRYSTAL DESIGN CENTER) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน และเพื่อตอบแบบสอบถาม

1.3 ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้มีประสบการณ์ ในด้านต่าง ๆ

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์
 - 2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า T-test
3. ขั้นตอนการออกแบบ ประเมินผล
4. ขั้นตอนการสรุปผล

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. กำหนดขอบเขตในการออกแบบ
2. ศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลเอกสาร
3. ศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย
4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ
5. ขั้นตอนการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ
6. วิเคราะห์ข้อมูลการผลการออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญ พัฒนาแบบ
7. ประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภค
8. สรุปและชี้แจงข้อเสนอแนะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

โนรา, โนราห์, มโนห์รา, มโนรา หรือ มโนราห์ คือ การละเล่นพื้นเมืองที่สืบทอดกันมานานและนิยมกันอย่างแพร่หลายในภาคใต้ เป็นการละเล่นที่มีทั้งการร้อง การรำ บางส่วนเล่นเป็นเรื่องและบางโอกาสมีบางส่วนแสดงตามคติความเชื่อที่เป็นพิธีกรรม

ผลการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลและการออกแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์การแสดงโนรา มีการดำเนินการและกรอบแนวทางในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

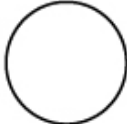
1. การวิเคราะห์ข้อมูล
การวิเคราะห์ข้อมูลศิลปะการแสดงโนรา การวิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย
2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามก่อนการออกแบบ
โดยการสัมภาษณ์ / แบบสอบถามตัวแทนของคณะโนราใน อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานีจำนวน 30 คน
การเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่สนใจผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบและผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จำนวน 100 คน
3. การออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์การแสดงโนรา
 - 3.1 ออกแบบตามแนวทางที่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยแบบร่าง 2 มิติ และ 3 มิติ
4. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ
 - 4.1 สอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการตกแต่งที่อยู่อาศัย และสอบถามความพึงพอใจในการเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์
5. พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์
6. ประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของศิลปะการแสดงโนรา
7. ผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
8. การสรุปผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านสำหรับห้องรับแขกที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์การแสดงโนรา

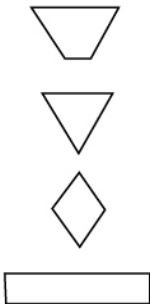
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ

จากการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามพบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีสัดส่วนเพศหญิงและเพศชายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีอายุ ระหว่าง 40-50 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังชรา มีรายได้หน้าที่การงานที่มั่นคงและมีอำนาจในการจับจ่ายใช้สอย ส่วนใหญ่มีรายได้ 40,001 ขึ้นไป อาชีพทำธุรกิจส่วนตัว ลักษณะของที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยวซึ่งเป็นวัยที่สร้าง

ครอบครัว หรือมีครอบครัวแล้ว พื้นที่ในบ้านส่วนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ห้องรับแขกหรือห้องนั่งเล่น ส่วนใหญ่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทให้แสงสว่าง (โคมไฟ) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกซื้อสินค้าเป็นชิ้นซึ่งสามารถนำข้อมูลนี้มาใช้ในการออกแบบเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถขายโดยแยกประเภทผลิตภัณฑ์ อันได้แก่ โคมไฟ สตูล หมอนอิง หรือขายทั้งชุดสำหรับด้านเอกลักษณ์ของศิลปะการแสดงโนรา กลุ่มเป้าหมายให้ความเห็นว่า ด้านเครื่องแต่งกายสามารถแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของโนราได้ชัดเจนที่สุด รองลงมาคือด้านพิธีกรรมความเชื่อ วิถีชาวบ้าน ด้านท่ารำ และด้านจังหวะทำนอง ตามลำดับ เครื่องแต่งกายของโนราประกอบด้วยชุดลูกบิด (ปักคอ บ่าพานอก ชายครุย) และเครื่องประดับ (เทริด ผ้าถุง ผ้าห้อย หน้าผ้า หางหงส์หรือเขาควาย กำไล เล็บ) การใช้สีของชุดเน้นสีที่จัดจ้าน เช่น ส้ม แดง เหลือง เขียว น้ำเงิน ส่วนใหญ่เป็นสีโทนร้อนและใช้สีโทนเย็นเล็กน้อย ให้ความรู้สึกตื่นตันทันที สนุกสนาน และลวดลายของชุดลูกบิดก็มีความโดดเด่นเช่นกัน ลวดลายจะเป็นลักษณะของรูปทรงเลขาคณิตประกอบด้วย รูปทรงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด สามเหลี่ยม เส้นฟันปลา เรียงร้อยวางสลับไปมาตามความสวยงาม และมีการเรียงลูกบิดเป็นเส้นๆ เป็นลักษณะของชายครุยทำให้เกิดความพลิ้วไหวขณะแสดง

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์เครื่องแต่งกาย

ประเภท	องค์ประกอบ	รูปร่าง	วัสดุ	สี
เครื่องประดับ	เทริด		โลหะ	 ทองเหลือง
	กำไล		โลหะ	 ทองเหลือง
	เล็บ		โลหะ, ลูกบิด	 ทองเหลือง
	เขาควาย, หางหงส์		เขาควาย, ลูกบิด	 ดำ, สีสด

ประเภท	องค์ประกอบ	รูปร่าง	วัสดุ	สี
เครื่องประดับ	ผ้าถุง, หน้าผ้า, ผ้าห้อย		ผ้า, เลื่อม	 ดำ, เงิน, ... สีสด
ชุดลูกปัด	ปั้งคอ บ่า พานอก ชายครุย	 ลวดลาย 	ลูกปัดร้อย (พลาสติก)	 ขาว,

สำหรับในส่วนของการผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในที่อยู่อาศัยทั้งเฟอร์นิเจอร์และประเภทประดับตกแต่งอื่นๆ ประกอบด้วยวัสดุหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งวัสดุขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และการใช้งานของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ด้วย วัสดุของผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยสามารถแบ่งเป็นหลายประเภท ได้แก่ โลหะ ไม้ พลาสติก ผ้า เซรามิก เป็นต้น

จากตารางเครื่องแต่งกายพบว่าวัสดุที่เป็นองค์ประกอบหลักของเครื่องแต่งกายได้แก่ ไม้ โลหะ ผ้า พลาสติก ซึ่งสามารถนำไปพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการผลิต โดยผู้วิจัยได้พิจารณาในเรื่องของความสอดคล้องกับแนวคิดของโนรา ให้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน, ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน, ความแข็งแรงคงทนของวัสดุ, ราคา, ความสามารถในการผลิต การขนส่ง, ดูแลรักษา, ซ่อมแซม ให้ลงตัวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ด้วยอีกเช่นกัน โดยพิจารณาให้ความสำคัญในเรื่องของวัสดุที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของโนรามากที่สุด

ด้านความสอดคล้องกับแนวคิดของโนรา เห็นว่าโลหะและผ้าสามารถสะท้อนถึงความเป็นโนราได้มากที่สุดมากกว่าไม้และพลาสติก เพราะวัสดุโลหะเป็นส่วนประกอบของเครื่องประดับ, เทริด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่โดดเด่นของเครื่องแต่งกาย

ด้านความเหมาะสมในการใช้งานและความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ผู้วิจัยเห็นว่าวัสดุทั้ง 4 ประเภทมีความเหมาะสมที่ใกล้เคียงกัน เพราะเป็นวัสดุหลักที่นิยมในการผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับตกแต่งบ้าน และมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน

ด้านความแข็งแรงคงทนของวัสดุ วัสดุประเภทไม้, โลหะ, พลาสติก มีคุณสมบัติทนต่อแรงกระแทกทุกประเภท และมีความหลากหลายในการขึ้นรูป วัสดุประเภทผ้าทนต่อแรงดึงได้สูง สามารถขึ้นรูปได้อิสระโดยประกอบกับวัสดุประเภทอื่นด้วย

ด้านราคา, ความสามารถในการผลิตการขนส่ง, ดูแลรักษา, ซ่อมแซม วัสดุทั้ง 4 ประเภทมีความเหมาะสมที่ใกล้เคียงกัน ขึ้นอยู่กับรูปแบบของผลิตภัณฑ์นั้นๆด้วย

ตาราง 2 แสดงการพิจารณาวัสดุผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของโนรา

ปัจจัยในการพิจารณา	ค่าน้ำหนัก ความสำคัญ	ประเภทวัสดุ			
		ไม้	โลหะ	ผ้า	พลาสติก
ความสอดคล้องกับแนวคิดของโนรา	2.5	2	5	5	2
ความเหมาะสมในการใช้งาน	1.5	3	4	5	3
ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม, สถานที่ภายในบ้าน	1.5	5	5	5	5
ความแข็งแรงคงทนของวัสดุ	1.5	4	5	3	3
ราคา	1	3	3	4	4
ความสามารถในการผลิต	1	4	3	5	3
การขนส่ง, ดูแลรักษา, ซ่อมแซม	1	4	3	3	3
รวม	10	34	41	44	31.5

ลำดับคะแนนการพิจารณา

5 มากที่สุด 4 ค่อนข้างมาก 3 ปานกลาง 2 น้อย 1 น้อยที่สุด

วัสดุทั้ง 4 ประเภทเป็นวัสดุจากเครื่องแต่งกายโนรา จากการวิเคราะห์วัสดุผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของโนราร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและเห็นว่าวัสดุประเภทผ้าและโลหะสามารถสะท้อนความเป็นโนราได้ชัดเจนที่สุด ในส่วนของวัสดุประเภทโลหะจากเทริดและเครื่องประดับซึ่งเป็นองค์ประกอบที่โดดเด่นของเครื่องแต่งกายของโนรา มีความเหมาะสมในการนำไปผลิต ผลิตภัณฑ์ประเภทโคมไฟและสตูล ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดเหมาะสมกับการใช้งานเพราะวัสดุมีความคงทนแข็งแรง เหมาะกับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน

ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์

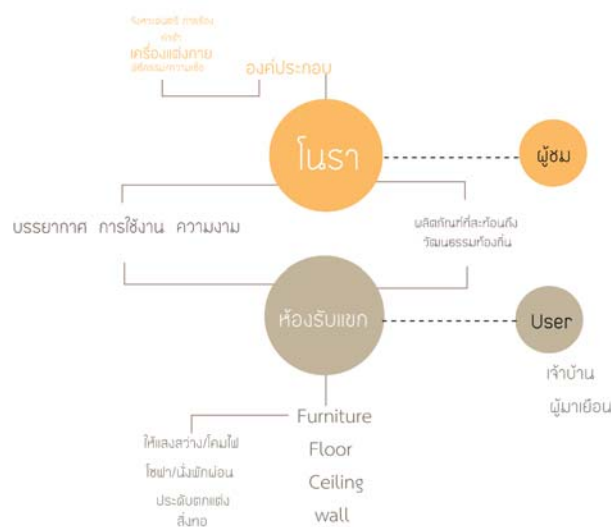
ตามแนวทางที่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาโดยได้สร้างสรรค์ผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านสำหรับห้องรับแขกที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์การแสดงโนรา สรุปลงที่นำมาใช้ในการออกแบบดังนี้

ด้านเครื่องแต่งกายสะท้อนความเป็นโนราได้ชัดเจนที่สุด และให้อารมณ์ความรู้สึกด้านความรู้สึกในด้าน ความน่าศรัทธา และอารมณ์ความรู้สึกโดยรวมของโนราให้ความรู้สึกน่าศรัทธาเช่นกัน

โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าลักษณะเส้นจากลายชุดลูกปัดสามารถแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของโนราได้ชัดเจนที่สุด รองลงมาคือชายครุยซึ่งมีลักษณะทั้งตัวพลั่วไหว

ในส่วนของห้องที่ได้รับการตกแต่งมากที่สุดคือห้องรับแขกและผลิตภัณฑ์ประเภทตกแต่งบ้านที่กลุ่มตัวอย่างสนใจได้แก่ประเภทให้แสงสว่าง (โคมไฟ) รองลงมาคือประเภทเฟอร์นิเจอร์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับห้องรับแขกเป็นห้องศูนย์กลางของครอบครัว ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อความบันเทิงและการผ่อนคลาย และมีหน้าที่สำหรับต้อนรับแขกที่มาเยือน เป็นหน้าเป็นตาให้กับบ้านนั้น ๆ ซึ่งการจัดวางหรือการประดับตกแต่งก็ต้องให้ความรู้สึกถึงบรรยากาศผ่อนคลาย ซึ่งชุดผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยโคมไฟซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หลักและเฟอร์นิเจอร์ประเภทสตูลเป็นผลิตภัณฑ์รองเพื่อเสริมให้เกิดบรรยากาศในห้องรับแขก ให้ความรู้สึกเหมือนนั่งดูการแสดง

แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านสำหรับห้องรับแขกที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์การแสดงโนรา ดังแผนผังแสดงแนวคิดในการออกแบบ

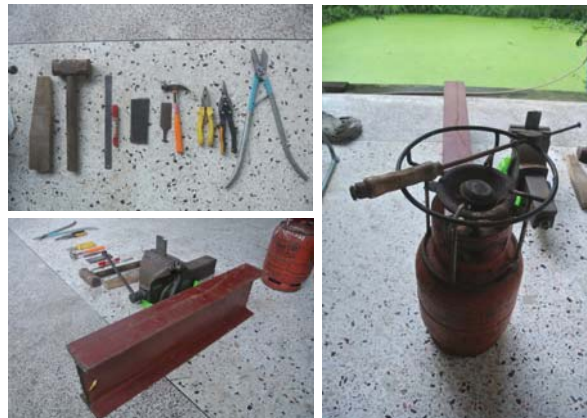
ภาพ 2 แผนผังแนวคิดการออกแบบ

แนวคิดของการออกแบบ

จากการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่า “เทริด” เป็นเครื่องสวมศีรษะของโนราซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเครื่องแต่งกาย และเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของการรำนโนรา มีรูปทรงที่โดดเด่น วิจิตร สง่างาม ศักดิ์สิทธิ์และน่าศรัทธา ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวคิดหลักในการออกแบบโคมไฟสำหรับห้องรับแขก เป็นลักษณะโคมไฟห้อยเพดาน เพราะเทริดเป็นของสูง ไม่ขัดแย้งกับความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อโนรา และได้ผสมผสานระหว่างรูปทรงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุดโนราและความเป็นเหลี่ยมมุมที่แสดงออกถึงอารมณ์หนักแน่น แข็งแรงและความอ่อนช้อยจากลักษณะของชายครุย ดังนั้นเพื่อให้เกิดมิติและมุมมองทางด้านองค์ประกอบศิลป์จากแสงไฟ การจัดวางโคมไฟจึงจัดวางเป็นกลุ่มเล็ก กลาง ใหญ่ เพื่อให้ความรู้สึกอบอุ่น เป็นครอบครัวตามวิถีชีวิตของชาวลใต้ และผสมผสานกับความรู้สึกจากท่ารำ จังหวะดนตรี และลักษณะวิถีคนใต้

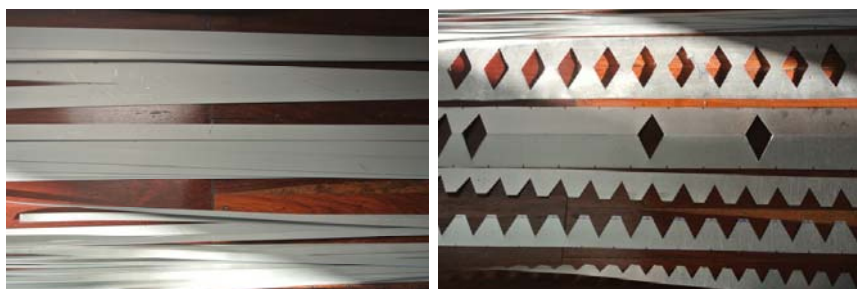
จากผลการวิเคราะห์และสรุปผลการเลือกวัสดุที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของโนรา (วัสดุจากเครื่องแต่งกายของโนรา ไม้, โลหะ, ผ้า, พลาสติก) เพื่อใช้ในการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ คือ วัสดุประเภทโลหะ ซึ่งวัสดุประเภทนี้ มีความแข็งแรง คงทนถาวร สามารถขึ้นรูปด้วยวิธีต่างๆ ได้ง่ายโดยไม่เสี่ยงต่อการแตกหัก ทนทานต่อการผุกร่อนได้ดีในสภาพอากาศที่ใช้งานทั่วไป ซื้อง่าย ในท้องตลาด และมีความเหมาะสมกับการผลิตผลิตภัณฑ์ที่จะผลิต และเห็นว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของโนรา ซึ่งวัสดุประเภทนี้ให้อารมณ์ถึงความดุดัน แข็งแรง ดูหนักแน่น แต่อยู่ในรูปทรงที่ประณีตอ่อนช้อย เสมือนการแสดงโนราที่ให้อารมณ์หนักแน่น ซึ่งแต่ยังคงแสดงออกถึงความงดงามอ่อนช้อย การสะท้อนกับแสงยังให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวและการสะท้อนของเครื่องประดับขณะแสดง และเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ออกมาในอารมณ์ความรู้สึกน่าศรัทธา และมีความสง่างาม

การทำต้นแบบและกรรมวิธีการผลิต

ภาพ 3 อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำต้นแบบ ประกอบด้วย

- กรรไกรสำหรับตัดแผ่นโลหะ
- ค้อน, เหล็กแท่ง, ปากกาจับงาน สำหรับขึ้นรูปแผ่นโลหะ
- เหล็กสกัดสำหรับตอกกลาย

ภาพ 4 เตรียมแผ่นโลหะ (สังกะสี, เหล็กฉาบ zinc) ตัดแผ่นโลหะด้วยกรรไกรเป็นเส้นๆ ตามชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์ จากนั้นฉลุด้วยเหล็กสกัด

ภาพ 5 นำแผ่นโลหะที่ตอกกลายแล้วมาขึ้นรูปโดยวิธีการพับ

ภาพ 6 ส่วนยอด ตัดแผ่นโลหะตามรูปแบบจากนั้นตัดแผ่นโลหะและประกอบเข้าด้วยกันโดยการเชื่อม

ภาพ 7 ส่วนระย้า ตัดแผ่นโลหะเป็นเส้นๆ และประกอบเข้าด้วยกันโดยการเชื่อม

ภาพ 8 นำส่วนของผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ส่วนมาประกอบเข้าด้วยกัน และใช้กรรไกรตัดแต่งในส่วนของระย้าให้ลงตัว จากนั้นทำสีชิ้นงานให้เรียบร้อย

ภาพ 9 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

สรุปผลการวิจัย

ตามแนวทางที่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าด้านที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของโนราได้ชัดเจนที่สุด คือ ด้านเครื่องแต่งกาย รองลงมา คือ ด้านพิธีกรรมความเชื่อ วิถีชาวบ้าน ด้านท่ารำ และด้านจังหวะทำนอง อารมณ์ความรู้สึกของโนราที่แสดงออกมา ได้แก่ ความรู้สึกน่าศรัทธา มีมนต์ขลัง อ่อนช้อย พริ้วไหว, มั่นคง ดุดัน หนักแน่น และสนุกสนาน คึกคัก เร้าใจ ตามลำดับ และด้านเครื่องแต่งกายสามารถ แสดงอารมณ์ความรู้สึกน่าศรัทธา มีมนต์ขลัง ได้มากที่สุด และเห็นว่าการลดทอนของชุดลูกปัดสะท้อนความเป็นโนราได้ชัดเจนที่สุด

จากกลุ่มเป้าหมายความเป็นไปได้ของผลิตภัณฑ์คือ ประเพณโคมไฟและเฟอร์นิเจอร์สำหรับห้องรับแขก โดยสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เป็นชุดเพื่อทำให้เกิดบรรยากาศของอารมณ์ของโนราในห้องรับแขก ที่ให้ความรู้สึกถึงอารมณ์ของโนราในแนวทางความน่าศรัทธา สง่างาม และมีความมั่นคงหนักแน่น เพื่อแสดงถึงภูมิฐานของเจ้าบ้าน และผลิตภัณฑ์เมื่อไม่ได้ใช้งานยังสามารถทำหน้าที่เป็นงานศิลปะตกแต่งที่อยู่อาศัยได้อย่างลงตัว

ผลการประเมินแบบผลิตภัณฑ์

รูปแบบของผลิตภัณฑ์ต้นแบบ สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของโนราได้มากที่สุด มีโอกาสทางการตลาดมากกว่ารูปแบบอื่นๆ รูปทรงแปลกใหม่ มีเอกลักษณ์และรูปแบบของผลิตภัณฑ์มีคุณค่าและมีความสร้างสรรค์แตกต่างกับผลิตภัณฑ์ทั่วไป ในท้องตลาด ลักษณะงานมีความซับซ้อนและความเคลื่อนไหว แต่จังหวะการเคลื่อนไหวควรออกแบบให้สอดคล้องกับจังหวะของท่ารำ ด้านการผลิตวัสดุโลหะค่อนข้างมีน้ำหนัก การใช้วัสดุเป็นแผ่นทึบทำให้ผลิตภัณฑ์ดูทึบตันและมีน้ำหนักมาก ควรนำเทคนิคการฉลุมาใช้เพื่อให้ตัวผลิตภัณฑ์มีน้ำหนักเบาลง และเป็นการเพิ่มรายละเอียดให้กับผลิตภัณฑ์ เรื่องความเป็นชุดของผลิตภัณฑ์ให้ไปในทิศทางเดียวกัน อาจจะเพิ่มรายละเอียดของผลิตภัณฑ์เพื่อให้เห็นถึงอารมณ์ของโนรามากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจุบันมีการนำเอาอัตลักษณ์ของแต่ละภูมิภาคมาใช้เป็นต้นแบบของแรงบันดาลใจในการออกแบบ ควรได้รับการตระหนักถึงคุณค่าของงานออกแบบ โดยเฉพาะคุณค่าของการออกแบบผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้แล้วความคาดหวังของผู้บริโภคเองในการเสพงานออกแบบโดยเฉพาะการออกแบบผลิตภัณฑ์ ล้วนแล้วแต่คาดหวังการได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ จากการใช้งานผลิตภัณฑ์ทั้งในด้านของฟังก์ชันการใช้งาน อรรถประโยชน์ในการใช้สอยและความงดงามจากการออกแบบ อัตลักษณ์ไทยที่นำมาใช้เป็นต้นแบบแรงบันดาลใจในการออกแบบ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับงานออกแบบนั้น ได้มีการแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนสังคม การเลือกและนำเสนออัตลักษณ์ไทยในงานออกแบบควรคำนึงถึงทั้งอัตลักษณ์ของภูมิภาคที่ต้องการจะแสดงออกหรือสะท้อนออกมาในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ และอัตลักษณ์ที่ได้รับการยอมรับหรือความมีคุณค่าของอัตลักษณ์ที่เป็นความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งการนำมาใช้มีหลายรูปแบบด้วยกัน คือ การเป็นคุณค่าดั้งเดิมพัฒนาขึ้นใหม่ นำภูมิปัญญามาสร้างสรรค์ใหม่ และการเรียบเรียงสร้างใหม่ ในการออกแบบสร้างสรรค์ที่เน้นเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมคือจุดสร้างความแตกต่าง (อาภาพรรณ ชนานิยม, 2555)

การออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของโนรา เป็นการศึกษาในเรื่องศิลปะการแสดงโนรา เพื่อเป็นการนำเอาเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงโนราออกมาออกแบบให้เกิดความร่วมสมัยเพื่อเหมาะสมกับการตกแต่งที่พักอาศัย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายสามารถรับรู้ได้ชัดเจนมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบ โดยออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับตกแต่งห้องรับแขกตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จึงนำมาสู่แนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างบรรยากาศให้ห้องรับแขก โดยให้ผลิตภัณฑ์รู้สึกน่าศรัทธา มีความสง่างาม มั่นคง เพื่อให้เกิดความภูมิใจแก่เจ้าบ้าน และความรู้สึกแก่แขกผู้มาเยือน โดยผลิตภัณฑ์ที่มีความเรียบง่ายแต่งแฝงด้วยรายละเอียดของการฉลุและความอ่อนช้อยตามอารมณ์ความรู้สึกของโนรา ศิลปะการแสดงที่มีความเข้มแข็งและอ่อนช้อยในเวลาเดียวกัน ซึ่งผลิตภัณฑ์สำหรับห้องรับแขกประกอบด้วย ชุดโคมไฟแขวน 3 ขนาด สตุล และหมอนอิง เพื่อต้องการให้เกิดอารมณ์ที่หลากหลายของโนรา และเกิดบรรยากาศเสมือนการนั่งชมการแสดง โดยชุดโคมไฟแขวนนำรูปทรงของเทริดโนราซึ่งเป็นของสูง และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มาเป็นแนวคิดในการออกแบบซึ่งมีความเหมาะสมไม่ขัดแย้งกับความเชื่อ สำหรับวัสดุที่ใช้ในการออกแบบ โคมไฟและสตุลเป็นวัสดุประเภทโลหะซึ่งมีความคงทนแข็งแรง สามารถผลิตได้ทั้งการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และในระบบหัตถอุตสาหกรรมในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานให้มีความร่วมสมัย และวัสดุยังให้อารมณ์ที่มั่นคง ดุดัน แข็งแรง ซึ่งยังคงแสดงถึงความแข็งแกร่งอ่อนในของการแสดงที่แฝงด้วยความอ่อนช้อย ตัววัสดุมีสีเงินซึ่งทำให้เกิดการสะท้อนเสมือนการสะท้อนของเครื่องประดับขณะแสดง ขณะใช้งานก็ให้การสะท้อนในอีกรูปแบบหนึ่ง และในขณะที่ไม่ใช้งานยังทำหน้าที่เป็นงานศิลปะสำหรับตกแต่งบ้านอีกด้วย สำหรับรูปแบบผลิตภัณฑ์ยังสามารถเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งสำหรับโรงแรม หรือรีสอร์ททางภาคใต้ เพราะสามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ของโนราและของภาคใต้ได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์สำหรับชุมชนเพื่อสร้างรายได้และรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับชุมชนทางภาคใต้ หรือนำไปประยุกต์ใช้กับวัสดุในชุมชนนั้นๆ ได้

ผู้วิจัยจึงต้องการถ่ายทอดอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยเพื่อเพิ่มมิติคุณค่าทางวัฒนธรรมแก่ผู้บริโภคและ เพื่อเป็นส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องจากได้รับความช่วยเหลือ ความอนุเคราะห์จาก อาจารย์ ดร.ชลฤทธิ์ เหลืองจินดา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้มาตลอด ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัษณ์ กานต์สมเกียรติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ ที่ให้เกียรติเป็น

คณะกรรมการสอบ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ อริยะเครือ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ และที่ให้เกียรติเป็นอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ขอขอบพระคุณอาจารย์เกรียงไกร ต่ายคำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภกา ปาลเปรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ โกสิยพันธ์ อาจารย์จำลอง สุวรรณชาติ คุณปริญญ์ ไชยฤทธิ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่าง ๆ ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์นิรมล เตียวทิพย์สุนทร์ คุณดอน ศักดิ์ดา เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องการแสดงโนรา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกท่านที่ให้ความรู้และคำแนะนำแก่ข้าพเจ้ามาตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ - คุณแม่ ของข้าพเจ้าและคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจในการทำงานให้ข้าพเจ้าเสมอมา และคอยสนับสนุนทุกอย่างจนทำให้ข้าพเจ้ามาถึงจุดนี้

เอกสารอ้างอิง

นิรมล เตียวทิพย์สุนทร์. (2554). “นาฏศิลป์พื้นเมืองมโนราห์.” ใน เอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์. สุราษฎร์ธานี: ม.ป.ท., 2554.

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์. (2535). ออกแบบตกแต่ง. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.

วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). หลักการและแนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: แอปป้าพรินต์ติ้ง กรุ๊ป.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (เมษายน 2555). ของขวัญของชำร่วยและของตกแต่งบ้าน: โอกาสเติบโตในตลาดอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2556, จาก<http://oweera.blogspot.com/2012/04/ksme-analysis-gift-ang-houseware.html>

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2555). 20 อัตลักษณ์สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2555). องค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2556, จากhttp://50.57.64.212/sme/manorah/#.U4sTxnY_opE

สถาพร ศรีสัจจัง (บรรณาธิการ). (2544). โขนนาฏลักษณ์แห่งปักใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคนอื่น ๆ. (2550). “ดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้.” ใน ลักษณะไทยเล่ม 3 ศิลปะการแสดง. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ.

อาภาพรณ ขนนานิยม. (2555). การกำหนดกลยุทธ์การออกแบบ . 20 อัตลักษณ์สร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2556, จาก <http://50.57.64.212/sme/knowledge>.